

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete del 1

Grundnivå

Bokhunden som anpassning inom skolan

En studie om användningen av bokhunden som metod, en främjande anpassning för elever med lässvårigheter inom skolan

Författare: Zandra Åsenlund
Handledare: Carina Lador Persson
Examinator: Annelie Fjordevik
Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete/svenska
Kurskod: PG2070
Poäng: 15hp
Examinationsdatum: 2019-01-15

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract:

Syftet med denna studie är att undersöka hur bokhunden används i dagens skola bland elever som har det svårt inom läsning samt vilka erfarenheter det finns gällande denna metod ur ett lärarperspektiv. Studien kommer att ta upp bokhundens historia samt roll inom skolan. Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv. Metodansatsen som används är av kvalitativt slag.

Nyckelord:

Lässtrategier, lässvårigheter, anpassning, bokhund, lågstadiet, sociokulturellt perspektiv.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Anpassningar	2
2.2 Lässtrategier	2
2.3 Bokhundens historia	4
2.4 Bokhunden som läsfrämjande anpassning	5
3 Syfte och frågeställningar	6
4 Sökprocess för urval av tidigare forskning	6
5 Tidigare forskning	7
5.1 Elevers läsvanor	7
5.2 Kunskap om bokhunden som metod	7
5.3 Användning av bokhunden som anpassning	7
5.4 Sammanfattning	10
6 Teoretiska perspektiv	10
6.1 Sociokulturellt perspektiv	10
7 Metod	11
7.1 Val av metod	11
7.2 Urval	12
7.3 Datainsamling	13
7.4 Analys av datamaterial	13
7.5 Etiska överväganden	13
8. Referenslista	14

1. Inledning

Att ha en god läsförståelse är en viktig grund för att klara av skolan men också det verkliga livet för i dagens samhälle förväntas det att man är läskunnig (Wengelin & Nilholm, 2013, s. 35). Sverige har deltagit i PISA undersökningar vid fem tillfällen, åren 2000, 2003, 2006, 2009 och 2012. I dessa undersökningar är läsning ett av huvudområdena och resultatet från undersökningarna visar att läsutvecklingen har försämrats genom åren (Skolverket, 2012, s. 133). Det är skolans skyldighet att ge alla elever en likvärdig utbildning. Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla utan måste anpassas efter den enskilda elevens förutsättningar och behov. I skollagen (2010:800) står det att alla elever har rätt till att få stöd och stimulans genom sin utveckling samt att man ska ta hänsyn till alla elevernas olika behov.

Dessutom har skolan ett särskilt ansvar för de elever som har svårigheter med att nå målen (Skolverket, 2018, s. 8). Trots att detta framförs tydligt i läroplanen når många av dagens skolor inte upp till det som står skrivet. Resultat från granskningar som Skolinspektionen gjort visar att det finns brister i svenskundervisningen: ”Skolorna har svårt att möta eleverna där de är och ge en undervisning som tar hänsyn till deras förutsättningar, erfarenheter, behov och intressen, vilket påverkar motivationen (Skolinspektionen, 2014, s. 2)”. Nilholm (2018) skriver också att en negativ självbild hos unga är ett hinder när det kommer till framgången inom läsning. Att ständigt känna att man inte duger gör att självförtroendet gällande läsningen sjunker och ofta prioriteras bort. Detta är en av anledningarna till att elevers läsutveckling har försämrats. Extra anpassningar är alltså ett högst aktuellt område i dagens skola.

Detta examensarbete kommer att fokusera på en typ av anpassning, nämligen bokhunden. En bokhund är en specialtränad hund som genomgått utbildning för att kunna klara av det arbetet som ska göras inom skolan. Det ställs mycket höga krav på bokhundarna, så det är inte vilken hund som helst som kan bli bokhund. En hund som ska arbeta med barn måste vara otroligt lydig, trygg och social. Bokhunden finns med i undervisningen i syfte att ge stöd åt elever som har lässvårigheter. Eleven får läsa högt för bokhunden och bokhunden agerar som en åhörare. Bokhundens närvaro är läsfrämjande, den ger eleven motivation till att läsa vilket bidrar till att läsintresset ökar (Ehriander, 2016, s. 11).

I kursplanen för svenska står det att eleverna genom undervisningen ska ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga samt att ”undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva” (Skolverket, 2018, s. 247). I det centrala innehållet under *läsa och skriva* i kursplanen för svenska står det bl.a. att eleverna ska få möta följande i undervisningen: ”Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll (Skolverket, 2018, s. 248)”. För att lyckas med detta krävs att eleven har en tro på sin läskunnighet. Olika elever kräver olika metoder och förhållningssätt, undervisningen ska även uppmuntra elevens läsintresse och en bokhund kan hjälpa till med detta (Ehriander, 2016, s. 39).

2. Bakgrund

Denna bakgrund berör först och främst skolans ansvar gällande anpassningar. Den går även djupare in på vad lässtrategier innebär samt fakta om bokhundens historia och hur den hittills etablerat sig i Sverige. Avslutningsvis tar den upp de läsfrämjande effekterna vid användningen av bokhunden som metod inom läsningen i skolan.

2.1 Anpassningar

Extra anpassning och särskilt stöd är något som skolan är skyldiga att ge elever som är i behov av detta. Skolverket (2014, s. 11) beskriver insatserna enligt följande. Extra anpassning är en mindre hjälpinsats som oftast går att genomföra i klassrummet av läraren eller övrig personal och inom den ordinarie undervisningen. Särskilt stöd innebär stöd av en större karaktär och går oftast inte att genomföra av lärare eller övrig personal eller under ordinarie undervisningstid. Här krävs det insatser under en längre tid. Det som skiljer dessa stödinrättelser åt är insatsernas omfattning och varaktighet.

I Sverige infördes grundskolan 1962 och likaså läroplanen Lgr62. Denna läroplan var slutförandet av en idé som skapades redan under tidigt 1800-tal, där man ville ha en gemensam skola för alla barn. En skola för alla och alla elevers rätt till lika utbildning stod i centrum och skolan skulle därför anpassas för att möta varje enskild elevs behov (Hjörne & Säljö, 2012, s. 42).

Både läroplanen och skollagen skriver att alla elever har rätt till möjligheten att utveckla sina läskunskaper genom anpassad undervisning (Skolverket 2018, s. 9; Skollagen 2010:800). Genom att anpassa undervisningen för eleverna med lässvårigheter i tidig ålder kan man lättare undvika att utvecklingen sker i fel riktning (Wengelin & Nilholm 2013, s. 121). Wengelin & Nilholm (2013, s. 116) menar att det finns fler orsaker till varför lässvårigheter uppstår, t ex. biologiska och genetiska, demografiska och undervisningsbaserade faktorer. Oavsett anledning så står det i dagens läroplan Lgr11 (Skolverket, 2018, s. 8) att skolan har ett särskilt ansvar angående dessa elever som har svårigheter och det är skolans skyldighet att se till så att alla elever når läroplanens mål. För att lyckas med detta krävs det i vissa fall att man anpassar utbildningen efter elevens behov. Lindqvist och Rodell (2015, s. 28) beskriver skillnaderna mellan extra anpassning och särskilt stöd enligt följande. Extra anpassningar innebär att anpassningar och stöd går att genomföra inom arbetslaget, det kan t ex vara att eleven har tillgång till ett anpassat schema, digitala läromedel eller extra hjälpmedel. Särskilt stöd är anpassningar som läraren ej klarar av att göra på egen hand och det sker oftast under en längre period och regelbundet, det kan t ex vara att eleven undervisas i en särskild grupp, har tillgång till assistent eller resurs, pedagogiskt stöd utanför klassrummet eller anpassad studiegång.

2.2 Lässtrategier

För att bli en bra läsare krävs det att man använder sig av lässtrategier. Lässtrategier innefattar det läsaren gör med texten för att förstå den. Det krävs olika typer av strategier beroende på vad det är för text, om texten består av tryckta ord på papper krävs det en typ av strategi medan det krävs en annan om det är en text på en webbsida eller i sociala medier av olika slag (Skolverket, 2017, s. 10).

Ett av kunskapskraven i årskurs 3 är att eleven kan med flyt läsa enklare och elevnära texter samt att eleven har förmågan att använda olika typer av strategier i sin läsning på någorlunda fungerande vis. Eleverna ska erbjudas att lära sig lässtrategier för att få möjlighet till att förstå olika typer av texter (Skolverket, 2018, s. 248). I kommentarmaterial till kursplanen för svenska under *skrivstrategier* kan man läsa en utförligare beskrivning om vad detta innebär. Där förklarar de enligt följande, man kan se på lässtrategierna som ett verktyg som används vid mötet med en text och vad läsaren gör med texten. Eleverna ska ges kunskap så att de förstår att de kan använda sig av olika lässtrategier för att förstå en text, de ska veta att olika texter kräver olika typer av strategier och när de ska använda vilken (Skolverket, 2017, s. 10).

Taube (2007, s. 64) skriver att det säkraste sättet att få lässvårigheter är genom att undvika att läsa. Elevens egen motivation har en stor betydelse, låg motivation ger inget bra resultat. Det är lätt att eleven fastnar i en ond cirkel. Eleven har ingen motivation till att läsa, den vågar inte försöka då risken att återigen misslyckas är stor, vilket i sin tur bidrar till ett lågt självförtroende och så snurrar det vidare i en ond spiral.

Westlund (2012, s. 95) menar att en god läsare använder sig av lässtrategier när den läser. Syftet med lässtrategierna är att läsaren ska bli självständig och att eventuella läshinder övervinns. Ett annat exempel på vad som kännetecknar en god läsare är att den har god kunskap om hur bild och text hör ihop. Reichenberg (2014, s. 33) menar att en god läsare vet att den kan utnyttja informationen som finns i bilden för att förstå sig på texten.

Westlund (2012, s. 95) beskriver några strategier som kan används vid läsning, det är typen av text som avgör vilken strategi läsaren ska använda sig av. Reciprok undervisning (RT) är en modell som ska hjälpa svaga läsare att använda sig av olika typer av lässtrategier som goda läsare gör. Det går ut på att synliggöra de fyra strategierna i syfte att eleverna sedan kan använda sig av dessa i sin enskilda läsning; man klargör oklarheter, ställer frågor, förutspår och sammanfattar texten. Forskning visar att denna lässtrategi har en positiv effekt på läsförståelsen (Westlund, 2012, s. 75). En sak dessa har gemensamt är att alla sker muntligt, eleven måste förklara hur den tänker. Samtalet kring texten bidrar till att man synliggör den tysta tankeprocessen hos eleven. När man använder bokhunden som lässtrategi fokuserar man också på den muntliga biten, då läraren observerar elevens läsutveckling medan eleven läser högt för bokhunden.

Francis (2009, s. 51) skriver om hur en skola har använt sig av RT tillsammans med en bokhund. I detta fall är hunden inte bara en god lyssnare utan den spelar även en aktiv roll. Bokhunden får här hjälpa till med några av de fyra huvudstrategierna. Bokhunden får bl.a.

ställa frågor om texten och hjälpa till med att förklara svåra ord i texten, självklart genom hundförarens röst.

Boksamtal är också en metod man kan använda för att synliggöra lässtrategier. Chambers (2014, s. 220) skriver om hur ett sådant samtal kan se ut. Syftet med boksamtalet är att läsaren ska få en djupare förståelse kring det den läst genom att samtala och svara på frågor gällande texten. Utbytet av erfarenheter och tankar bidrar till en ökad läsförståelse.

Detta stycke får beskriva ett sista exempel på vad en lässtrategi kan vara. I denna lässtrategi fokuserar man på att tyda det som står mellan raderna. Strategin går ut på att läsaren får besvara inferensfrågor angående texten samt förklara hur den kommit fram till dessa svar trots att svaret kanske inte alltid står svart på vitt i boken. På så sätt får läsaren en bättre förståelse om textens innehåll, den får tolka, göra förutsägelser och drar slutsatser kring texten. Läsaren får ställa frågor till texten, fundera på vad som står på raderna, mellan raderna och bortom raderna för att skapa inre bilder utifrån texten (Reichenberg, 2014, s. 84; Stenson, 2006, s. 29).

2.3 Bokhundens historia

Håkansson m.fl. (2008, s. 6) skriver att djur alltid haft en stor betydelse i människans vardag. Beroende på vilken typ av djur det är kan behovet av deras uppgiftsområde se olika ut, t ex. har sällskapsdjuret en funktion medan lantbruksdjuret har en annan. Under senare år har djurets betydelse för människans hälsa uppmärksamats. Forskning visar att användandet av djur inom t ex. vård och skola har ökat. I dagens samhälle finns det flera yrkesgrupper som använder sig av hund i sitt arbete, där hundens roll är väldigt viktig t ex. polisen, äldrevården och psykvården.

Metoden och användandet av bokhunden i undervisningen har funnits sedan 90-talet. Det var i USA som den första organisationen R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dogs) grundades. Därefter har metoden blivit allt mer populär och vuxit sig större runt om i världen (Ehriander, 2016, s. 46). Till Sverige har metoden främst spridit sig via projektet ”Bokhunden och Astrid Lindgren” som drivs med i samarbete med Dyslexiförbundet. Förutom projektets främsta syfte som är att öka elevernas läslust vill man även genom att använda bokhunden som verktyg introducera eleverna inför barnlitteratur. I detta fall specifikt Astrid Lindgrens böcker (Ehriander, 2016, s. 11) vilket också kan knytas an till kursplanen i svenska, då eleverna enligt det centrala innehållet för *berättande texter och sakprosatexter* ska få möta några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer (Skolverket, 2018, s. 248).

När det gäller stöttningsen av elever som har svårigheter i skolan är det vanligast att man tar hjälp från hundar. Metoden där man använder sig av en bokhund går ut på att eleven läser högt för bokhunden. Bokhundens roll är att vara en tyst och lyhörd lyssnare. Bokhunden ställer inga krav på eleven som den annars kanske hade haft. Bokhunden är ett pedagogiskt verktyg som ska bidra till att eleven får en lust att läsa, djupare förståelse för det den läser samt en positiv association till läsning över lag (Ehriander, 2016, s. 11). Som tidigare nämnts måste hunden

vara utbildad och ha tränats inför arbetet som sker i skolan för att klara av det. De främst viktigaste egenskaperna som en bokhund måste ha är att den är lydig, trygg och social. Bokhunden får absolut inte vara stressad, en hund som lätt blir stressad passar inte för detta yrke och skulle inte alls må bra. Bokhundens förare måste också vara utbildad och tillsammans bildar de ett bokhundsekipage. Bokhunden ska fungera som en resurs när det kommer till läsutvecklingen hos elever med lässvårigheter. Bokhunden ställer inga krav på eleven, den är en icke dömande lyssnare, den utsöndrar ett lugn och får barnet att koppla av och det viktigaste av allt att bli en bättre läsare (Ehriander, 2016, s. 12).

Sammanfattningsvis innebär en bokhunds arbete att hjälpa elever som är svårmotiverade när det gäller läsning samt elever som har läs-, skriv- och talsvårigheter. Metoden går ut på att eleven läser högt för bokhunden. Bokhunden är en kravlös samt icke dömande lyssnare och har en lugnande effekt (Ehriander, 2016, s. 11).

2.4 Bokhunden som läsfrämjande anpassning

Körling (2012, s. 6) skriver att läsförmågan hos barn och ungdomar har sjunkit drastiskt under 2000-talet. Hon menar också att undersökningar som gjorts visar på att vuxna läser allt mindre för sina barn. Läsförmågan påverkas av läsvanor och vice versa, ”ett rimligt antagande är att ju mer man läser desto bättre läser man, men också att ju bättre man läser desto mer läser man” (Fredriksson & Taube, 2012, s. 59). Som tidigare påpekats är ett av syftena i kursplanen för svenska att elevernas intresse för att läsa och skriva ska stimuleras genom undervisningen (Skolverket, 2018, s. 247). Granskningar som Skolinspektionen har gjort visar dock att så inte är fallet, det finns brister i svenskundervisningen. Skolinspektionen (2014, s. 2) menar att skolan har svårt att anpassa undervisningen efter eleven, dvs. personliga förutsättningar, erfarenheter, behov samt intressen. Detta påverkar i sin tur elevens motivation till att läsa. Om eleverna inte har någon motivation till att läsa är också risken att läsförståelsen blir sämre därför kan en bokhund vara en tillgång och resurs på samtliga punkter för elever med lässvårigheter. Det positiva samspelet mellan eleven och hunden samt elevens relation till hunden fungerar som en motivationshöjande faktor för att få eleven att delta i skolans aktiviteter (Håkansson et al., 2008, s. 14). Westlund (2009) menar att motivationen är grunden till allt lärande och detta är en utmaning som alla grundskolans lärare står inför (Westlund 2009, s. 6). Ehriander (2016, s. 11) menar att tack vare denna metod kommer eleven att associera läsningen med någonting positivt inte bara under tiden de sker utan även i framtiden fastän bokhunden inte finns närvarande.

Studier visar också att detta samspel mellan människa och djur har fler positiva effekter. Vid beröring och nära kontakt, t ex. en lässtund med en bokhund frisätter kroppen hormonet oxytocin. Oxytocin är mycket viktigt för vår sinnesstämning, denna utsöndring skapar ett behag hos både människa och hund. Det har en lugnande effekt, stressnivån sjunker, ger en känsla av välmående, skapar lugn och harmoni (Manimalsrapporten, 2009, s. 13). Uvnäs Moberg (2009, s. 138) skriver att när relationen mellan människa och hund har skapats räcker det med hundens blotta närvaro för att det ska ge en lugnande effekt.

Att läsa en text man tidigare aldrig stött på är svårt, speciellt om orden är främmande och textens innehåll är obekant (Chambers, 2014, s. 62). Att läsa högt kan därför vara en stressfull situation för många elever. De känner sig nervösa och ibland rädda inför detta moment vilket i sin tur har en negativ påverkan. Detta kan vara några av orsakerna till att elevernas läsförmåga har försämrats. En av de viktigaste aspekterna gällande högläsning är den sociala funktionen, gemenskapen. Högläsning en aktivitet som passar bäst i liten grupp men ändå så sker den ofta i helklass (Chambers, 2014, s.71). Användandet av en bokhund sker oftast i mindre grupper vilket ger med sig en lugn och trygg känsla för högläsningen.

3 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka användningen av bokhundar som lässtrategi bland svensklärare på lågstadiet för elever med lässvårigheter. Ytterligare ett syfte att undersöka är vilka erfarenheter lärarna har av denna anpassning som ett sätt att öka elevers läsförståelse.

Examensarbetet kommer att besvara följande frågeställningar:

- Hur använder svensklärare på lågstadiet bokhundar i undervisningen för elever som har lässvårigheter i syfte att utveckla elevers läsförståelse?
- Vilka erfarenheter finns det utifrån ett lärarperspektiv gällande bokhunden som metod?

4 Sökprocess för urval av tidigare forskning

I denna del förklarar jag hur jag gått tillväga under sökningsprocessen gällande tidigare forskning. Under processens gång har jag förhållit mig enligt punkterna Rienecker & Jorgensen nämner (2018, s. 207).

För att hitta relevant forskning inom detta ämne har jag använt mig av databaserna ERIC och Summon vid samtliga sökningar. Sökorden har varierat mellan *animals*, *animal assisted therapy*, *dogs*, *reading*, *literacy* samt *teaching methods*. Jag har använt mig av kedjesökningar. Rienecker & Jorgensen (2018, s. 151) menar att kedjesökningar är en effektiv metod att använda sig av om man vill få fram litteratur inom ett visst område. Genom att endast välja avhandlingar och artiklar som genomgått peer-review har jag avgränsat antalet sökträffar och får endast fram dem som är vetenskapligt granskade. Därefter har jag gjort ett urval och endast valt dem som är relevanta för mitt examensarbete. Då det inte finns så mycket svensk forskning kring ämnet ännu är samtliga sökträffar på engelska. Jag har gjort sökningar i svenska sökmotorer men inte fått några träffar. Sökningarna gjordes den 181127 tillsammans med en bibliotekarie. Rienecker & Jorgensen (2018, s. 153) menar att det kan vara bra att ta hjälp av experthjälp under sökprocessen.

5 Tidigare forskning

Denna del tar upp vad tidigare forskning säger om området. Den inleds med att ta upp fakta om elevers läsvanor, sedan presenteras relevant forskning om hur bokhunden används som metod i undervisningen och vilket syfte den har. Avslutningsvis redogörs resultat, vad forskningen har kommit fram till och vilken påverkan bokhunden har haft på eleverna och deras utveckling.

5.1 Elevers läsvanor

Att kunna läsa är en nödvändig kunskap men ändå är det miljontals elever i USA som har problem med läskunnigheten menar Kropp & Shupp (2017, s. 9). Kraven angående läskunnighet ökar och därför har användandet av alternativa undervisningsmetoder också ökat. En metod är användningen av djurassisterade läskunnighetsprogram.

Bassette & Taber-Doughty (2016, s. 15) menar också att elevers läsvanor är ett kritiskt område i dagens samhälle. Elever som har svårt med läsningen kommer inte bara att få problem i skolan utan även när de kommer ut i samhället. Abigail Treat (2013, s. 6) menar att elever med inlärningssvårigheter ofta också har svårt med läsning. Därför är det oerhört viktigt att man bygger upp elevernas motivation, fokus och engagemang gällande läsningen.

Bradley (2013, s. 1) menar precis så som Kropp & Shupp (2017, s. 9) att lärare måste överväga att använda sig av alternativa undervisningsmetoder när de traditionella inte fungerar för att förbättra elevers läsprestationer. Bradley menar att användningen av en bokhund kan vara ett tillvägagångssätt att göra det på men som kräver ytterligare forskning, där av hennes avhandling. Trots att många skolor i USA använder sig av bokhundar finns det lite publicerat om just detta ämne. Hon menar att desto fler publicerade forskningar kan leda till att fler använder sig av detta unika framgångssätt för att höja elevernas läsprestationer på.

5.2 Kunskap om bokhunden som metod

Användningen av bokhundar har ökat i klassrummen de senaste åren och likaså har forskningen inom området. Kropp & Shupp (2017, s. 3) har granskat artiklar, böcker och andra källor från 2001-2017 som berör användandet av bokhundar i klassrummet. I analysen de gjort av detta material har de fokuserat på tre saker: ökade kunskaper gällande elevernas läsning och språkkunskaper, positiva effekter gällande det sociala samspelet samt förbättrade motoriska färdigheter. Tidigare studier visar att läskunnigheten kan förbättras med hjälp av en bokhund, eleven får ett förtroende för bokhunden som en människa inte kan ge. De menar att omvårdnaden och relationen till en bokhund lär eleverna att ta ansvar, bygger tillit, ger dem en känsla av stolthet samt att känslan av att lyckas.

5.3 Användning av bokhunden som anpassning

Syftet med Bassette & Taber-Doughty (2016, s. 4) studie är att undersöka om bokhundens närvaro har någon påverkan på läsutvecklingen hos elever med lässvårigheter. För att göra detta

har man undersökt två grupper, en med bokhund och en utan bokhund för att ta reda på om resultatet skulle visa någon skillnad. I denna studie deltar fyra elever, samtliga har fastställda diagnoser och svårigheter vad det gäller läsningen. Det är ansvarig lärare som valt ut just dessa elever efter studentens önskemål på egenskaper hos deltagande elever. Andra egenskaper förutom någon form av diagnos, var att eleven skulle vara en svag läsare, föräldrarnas tillåtelse, inte hundrädd eller allergisk samt att eleven själv var villig att delta i studien. För att få fram relevant data till studien har man använt sig av metoden ATD (Bassette & Taber-Doughty, 2016, s. 6). ATD går ut på att man observerar elevens läsförmåga genom att dokumentera rätt- och feluttalade ord, återberättelse samt motivation. I denna studie har de använt sig av inspelning vid dokumentationen. Resultatet av Bassette & Taber-Doughty (2016, s. 15) studie visade att tre av fyra elevers läsvanor ökade något när bokhunden var närvarande. Trots att resultatet där man använde sig av bokhunden inte skiljer sig så mycket från det där man inte använde sig av den menar de ändå att denna studie är ett bra exempel på hur man kan förbättra elevers läsutveckling.

Treat (2013, s. 10) har två syften med sin studie: det första syftet är att undersöka om läsutvecklingen ökar hos elever med inlärningssvårigheter vid närvaron av en bokhund. Det andra syftet är att undersöka hur en bokhund påverkar elevens läsförmåga, motivation, självförtroende och nervositet kring högläsningen. I denna studie är det nio stycken elever som deltar, samtliga har svårt med läsningen precis som deltagarna i Bassette & Taber-Doughtys (2016) studie. Studien sker vid tio lästillfällen där varje enskild elev får läsa 10-15 min med en bokhund närvarande. Relevant data samlas in genom olika tester samt intervjuer både före och efter användningen av bokhunden, för att jämföra elevernas dåvarande kunskaper med de nuvarande. Treat (2013, s. 158) sammanfattar sin studies resultat enligt följande. Resultatet stödjer teorin om att en bokhunds närvaro bidrar till att eleverna läser bättre. Närvaron av bokhunden tyder även på att elevernas självförtroende och motivation ökar samt att ångesten minskar inför att läsa. En annan effekt som kommer av detta är att eleverna inte bara läser bättre i hundens närvaro utan även vid andra tillfällen, då den positiva upplevelsen tillsammans med bokhunden har minskat ångest kring läsning i allmänhet. När ångesten kring läsningen minskar kan läsningen faktiskt vara en aktivitet eleverna njuter av istället för att de ska känna stress inför den (Treat, 2013, s. 172). Resultatet visar även att bokhunden bidragit till att elevernas självförtroende blivit bättre gällande läsningen, vilket i sin tur ökat deras motivation till läsningen. Lärare som medverkat i studien bekräftar att bokhundens närvaro bidragit med fler positiva effekter än dessa, t ex. har eleverna bett om att få läsa högt trots att bokhunden längre inte är med i skolan. Föräldrarna till eleverna bekräftar också samma positiva effekt då några elever även börjat läsa hemma på fritiden, osv. Närvaron av bokhunden har bidragit till att eleverna blivit avslappnade, de känner sig trygga och oroar sig inte längre inför läsningen eller om de skulle uttala något ord fel. Samtidigt som deras självförtroende vuxit så har även deras läsförmåga utvecklats och eleverna började se sig själv som läsare. När eleverna själva fått berätta om sin medverkan i studien säger de bl.a. att de tyckte om att bokhunden lyssnade på dem när de läste, det kändes som att bokhunden brydde sig om historien de läste och att den brydde sig om dem.

Likt tidigare studiers syften är även Bradleys (2013, s. 30) syfte att undersöka hur en bokhund påverkar elever i behov av särskilt stöd. Genom inspelning av intervjuer från tre olika professioner har relevant data har samlats ihop och senare transkriberats. Resultatet av Bradleys studie visar att användandet av bokhunden bidrog till en positiv påverkan på elevernas inläring. Några av bokhundens effekter var b.l.a. att eleverna blev mer närvarande i klassrummet samt att motivationen ökade. Genom att ha högläsning för bokhunden utvecklade eleverna språket och om en elev var stökig hade bokhunden en lugnande effekt. Bradley (2013, s. 22) refererar till en studie som gjorts tidigare där resultatet visar att eleverna som fick ha en bokhund närvarande visade större förbättringar gällande läsningen, delaktigheten i klassrummet, kritiskt tänkande, synsättet på skolan samt självkänslan än de elever som inte fick arbeta med bokhunden. Enligt de medverkande i Bradleys studie (2012, s. 58) har bokhunden inte bara haft positiva effekter på eleverna utan även på lärarna. Bokhunden är ett verktyg i skolan och skolan måste ta till vara på det bokhunden har att erbjuda. Bradley (2013, s. 67) sammanfattar resultatet av sin studie så här: ”bokhundens närvaro har förbättrat elevernas lärande, läromiljön i klassrummet, det sociala bandet i klassrummet samt lärarnas arbete.”

Kropp & Shupp (2017, s. 16) menar att en slutsats som kan dras av granskningen de gjort av alla böcker, artiklar och andra källor om bokhunden som metod är att användningen av bokhundar i klassrummet har många fördelar. Forskningen visar att det finns stöd för ökat självförtroende, läskunnighet och läsresultat när barn läser för hundar. De menar att det är uppenbart att fördelarna med användandet av en bokhund i ett klassrum överväger nackdelarna. I en av granskningarna de gjort delades eleverna upp i fyra olika grupper och det visade sig att gruppen med elever som fått läsa för en hund hade bäst förbättring inom läsförståelsen. Resultatet visar att användningen av bokhudar är framgångsrik på grund av barnens naturliga tendens att öppna upp sig för djur samt bokhundens lugnande effekt och icke-dominerande närvaro. Ett av resultaten som kom fram vid denna studie är extra intressant då det tyder på att djurassisterade program kan vara mer effektiva i de tidigare årskursenar, då det är då som den största utvecklingen sker (Kropp & Shupp, 2017, s 12).

Likt de tidigare studierna är deltagarna i Linders (2017, s. 324) studie elever från lågstadiet, även här fick man fram relevant data genom att observera elevernas högläsning. Resultatet från denna studie var dock oväntat, läsförmågan förbättrades inte hos eleverna men en störst trolig anledning till detta kan ha varit att eleverna som deltog redan hade en bra läsförmåga. För att få ett så bra resultat som möjligt av en undersökning är det bra om man försöker utesluta samtliga tänkbara felfaktorer som kan ha bidra till att resultatet blir felvisande. I Linders (2017, s. 327) studie gjorde denna felfaktor att resultatet blev annorlunda än de övriga studiernas. Eleverna som deltog i studien redan hade en bra läsförmåga och resultatet blev därför inte likt de andra studiernas. Andra vanliga felfaktorer kan annars vara att antalet deltagare är för få, att studien genomförts under en för kort tid, att en säkrare mätmetod hade krävts samt att tidpunkten vid utförandet varit fastare. Allt för att få ett så säkert resultat som möjligt. Genom att minimera skillnaderna mellan det man undersöker får man fram ett säkrare resultat. Den enda skillnaden emellan läsgrupperna i detta fall skulle ha varit att den ena fick läsa för en bokhund och den andra fick inte det samt att alla deltagande elever är svaga inom läsning.

Bokhunden kan inte möta alla elevers behov eller vara lösningen på alla elevers anpassningar men den har ändå en positiv påverkan på alla elever den möter på något vis. Precis som leksaker hjälper barn att kommunicera är även hunden ett verktyg man kan använda sig av för att underlätta och förbättra kommunikationen med eleverna. Zents, Fisk & Lauback (2016, s. 84) utgår från anknytningsteorin i sin studie. Data samlas in via intervjuer, elevernas åsikter angående bokhundarna dokumenteras också. Resultatet visar att bokhundarna bidragit till ett förbättrat skolklimat, de har en positiv påverkan för det psykiska välbefinnande, minskar ångest, rädsla och depression. Denna avslutas precis som de flesta andra med att det dock krävs mer forskning inom området innan man kan avgöra om detta alltid stämmer eller om det bara är i dessa fall (Zents, Fisk & Lauback, 2016, s. 95).

5.4 Sammanfattning

Samtliga studier har nästintill fått fram samma resultat, då studiers syften är väldigt lika. Undersökningsgrupperna i studierna består i de flesta fall av svagare läsare som är uppdelade i två grupper där en av dem får läsa tillsammans med närvaron av en bokhund. Alla resultat tyder på att bokhunden som metod är mycket användbar inom skolan och speciellt för elever som har det svårt med läsningen. Även om effekten vid användandet av bokhunden som anpassning inte är stor så har bokhunden en stor betydelse för eleverna. Studierna tar även upp elevernas åsikter kring metoden och dessa är mycket positiva. I vissa av studierna har eleverna fått tala fritt om upplevelsen och vissa fall så som i Bassette & Taber-Doughtys (2016, s. 5) studie fick eleverna utvärdera högläsningen tillsammans med bokhunden genom att använda sig av olika smileys (glad-, neutral- och ledsen gubbe). I Bradleys studie (2012, s. 58) får man även ta del av de positiva aspekterna ur ett lärarperspektiv. I samtliga studiers sammanfattningar står det att mer forskning inom ämnet krävs så att användandet av denna alternativa metod ökar inom skolan.

6 Teoretiska perspektiv

När ett arbete skrivs krävs det som sagt att författaren är påläst inom ämnet samt vilka teorier som är aktuella för området (Fejes & Thornberg, 2014, s. 29). Det är viktigt att man väljer en teori som är relevant gällande ens frågeställning som examensarbetet ska besvara (Eliasson, 2013, s. 11). I följande del kommer jag att presentera mitt val av teori som är det sociokulturella perspektivet.

6.1 Sociokulturellt perspektiv

I den här delen beskriver jag det sociokulturella perspektivet då detta examensarbete utgår från just det. I mitt fall undersöker jag hur samspelet mellan elev och bokhund utvecklar lärandet. Enligt Vygotskij utvecklas människan ständigt (Säljö, 2010, s. 119). Det sociokulturella perspektivet är relevant eftersom eleverna inte klarar av att läsa högt på egen hand men i samspel med en läshund kan de utveckla denna förmåga, på så sätt berör Vygotskijs sociokulturella perspektiv och teorier mitt område. Detta perspektiv grundades bland annat av

Vygotskij. Inom det sociokulturella perspektivet menar man att människor utvecklas genom kommunikation och samspel tillsammans med omvärlden (Säljö, 2010, s. 67). Vygotskij menade att samspelet mellan människor var nyckeln till allt lärande, vilket också blev en av perspektivets centrala utgångspunkter. Vygotskijs idéer handlade om hur människan utvecklades i ett socialt och kulturellt sammanhang. Vygotskijs menade att det som individen själv inte hade kunskap om kunde den få hjälp med av en annan som hade mer kunskap (Säljö, 2016, s. 90). Inom det sociokulturella perspektivet är kommunikation ett viktigt begrepp, genom kommunikation skapas det ständigt nya möjligheter till att resonera och tänka på (Säljö, 2010, s.115). Inom den sociokulturella teorin undersöker man hur samspelet mellan människor skapar möjligheter till lärande (Säljö, 2016, s. 90).

7 Metod

I följande del beskrivs val av metod samt urval gällande deltagare. Hur datainsamling, analys av data samt etiska överväganden gått till kommer också att beskrivas.

7.1 Val av metod

Val av metod väljs utifrån syfte samt frågeställningar, då det är dessa som ska besvaras. Eftersom jag ska ta reda på hur lärare använder bokhundar i undervisningen samt vilka erfarenheter det finns gällande denna metod utifrån ett lärarperspektiv är det lärarnas tankar och uppfattningar som jag vill rikta in mig på. För att undersöka detta har jag tänkt använda mig av intervju, samtalsintervju och observation för att få fram relevant data.

Eliasson (2013, s. 21) skriver att det finns två typer av metoder som man kan använda sig av när man ska samla in information. Den första metoden kallas för kvantitativ metod och den andra kallas för kvalitativ metod. Det som är typiskt för den först nämnda är att datan är mätbar och den ofta kommer i form av siffror, t ex. enkäter och undersökningar. Det som är utmärkande för den andra är att datan ger information som går att beskriva med ord, t ex. observationer och intervjuer. fördelarna med kvantitativ metod är att undersökningen kan ske anonymt och svaren kan därmed bli ärligare, denna metod är även mer tidsbesparande. Nackdelarna med kvantitativ metod är att informationen är begränsad, den ger inte alltid det fakta man behöver och underlaget blir då tunt. fördelarna med kvalitativ metod är att undersökningen kan ske ansikte mot ansikte, man kan gå på djupet, ställa följdfrågor samt att eventuella missförstånd kan redas ut. Nackdelarna med kvalitativ metod är att den är tidskrävande samt att intervju-effekten kan bidra till ett felaktigt resultat (Larsen, 2009, s. 25).

Larsen (2009, s. 28) skriver att alla metoder har sina styrkor samt svagheter, om man då använder sig av flera metoder i samma undersökning kan dessa svagheter planas ut. Så om möjligheten finns att använda sig båda metoderna är det alltid bra att göra det. Jag tänkte därför använda mig av flera metoder för att få ett så bra underlag som möjligt. Genom att använda olika metoder i en och samma studie kan en metods svagheter vägas upp av en annan metods styrkor (Larsen, 2009, s.28). Eliasson (2013, s. 27) skriver också att det är bra att använda sig av kvalitativa metoder när man gör undersökningar där kvantitativa metoder inte kommer åt.

Eliasson (2013, s. 22) menar att intervju och observation är två av de vanligaste metoderna inom kvalitativ forskning och dessa två kommer jag att utgå från när jag ska samla empiri/data. Genom denna metod får man en mer fördjupad förståelse inom ämnet och så finns möjligheten att ta upp frågor som uppstår under samtalets gång (Eliasson 2018, s. 27; Larsen, 2009, s. 83). Genom att använda både intervju och observation i samma undersökning blir det en metodtriangulering (Larsen, 2009, s. 28; Eliasson 2013, s. 31).

Om man inte har så mycket erfarenhet av att intervjua kan det vara bra om man har en plan och en struktur över hur man ska lägga upp det hela (Larsen, 2009, s. 84). Det finns olika typer av intervjuer och Stukát (2011, s. 44) beskriver den ostrukturerade intervjun enligt följande; det är som ett öppet samtal men styrt till en viss del då det även finns förberedda frågor. Larsen (2009, s. 84) beskriver samma typ av intervjuform och menar att samtalet har ett bestämt fokus men att frågorna är av öppen karaktär. Att frågorna är öppna betyder att intervjuaren har förberett några frågor men att samtalet utgår från vad respondenten svarar och tänker. När man gör en ostrukturerad intervju använder man sig av stödord och frågor som man kan luta sig tillbaka på, de förberedda frågorna kan ses som en så kallad checklista. När man använder sig av denna typ av metod kan man även ställa följdfrågor, vilket bidrar till en bredare och djupare bild inom området. Detta är en bra metod när man vill att intervjun ska vara öppen men samtidigt hålla sig till ämnet. När man genomför intervjuer är det viktigt att man inte påverka den man intervjuar eller svaren man får. Kihlström (2007, s. 48) skriver om just detta och menar att man som intervjuare alltid måste ha detta i åtanke innan man genomför sin undersökning.

Jag har även tänkt använda mig av samtalsintervju som används när man vill ta del av någon annans erfarenheter och upplevelser. Jag har även planerat att spela in dessa samtal precis så som Larsen (2009, s. 85) tipsar om att man ska göra.

Förutom insamling av empiri via intervjuer ska som sagt även observation användas. När man ska observera något är det viktigt att man är medveten om sina egen tankar och åsikter och att man lägger dem åt sidan för att resultatet ska bli så bra som möjligt (Kihlström, 2007, s. 31). Jag kommer att vara en icke-deltagande observatör, dvs. endast befinna mig i bakgrunden. Den som blir observerad är även medveten om att den blir det då jag informerat den, detta kallas för öppen observation (Larsen, 2009, s. 90).

Jag har valt att inte använda mig av kvantitativ metod just för att jag tror att underlaget skulle bli alltför tunt. Jag behöver tala och diskutera med dem som ska delta i min studie.

7.2 Urval

Larsen (2009, s. 38) skriver att det är omöjligt att låta alla personer ingå när man gör en undersökning, man är tvungen att välja ut några dvs. göra ett urval. När man ska göra en undersökning behöver inte en hel population ingå för att den ska anses vara trovärdig. Dock har storleken på urvalet av de medverkande har en betydelse när man ska dra slutsatser och göra generaliseringar. Jag har valt att endast använda mig av lärare som använder sig av bokhundar i

undervisningen vara med i min studie då det är dem jag vill undersöka. Lärarna ska också vara verksamma inom ämnet svenska samt lågstadiet. Detta kan man se som ett godtyckligt urval då de medverkande väljs utifrån specifika kriterier (Larsen, 2009, s.77).

7.3 Datainsamling

Insamlingen av data kommer att ske genom intervjuer, samtalsintervjuer och observationer.

7.4 Analys av datamaterial

Kihlström (2007, s. 51) menar att inspelning av intervju är en bra analysmetod då möjligheten till att lyssna på materialet är oändligt och att säkerhetsställa felkällor då blir större. Att använda sig av transkription är också bra, det kan leda till att man ser mönster i samtalet, detaljer som inte uppmärksammats på plats framkommer kanske i efterhand istället (Kihlström, 2007, s. 54). Larsen (2009, s. 97) menar att renskrivning av det som sägs på inspelningarna är det första steget man bör göra för att analysen ska kunna börja. När man har allt i text är det dags att sortera och välja ut det som är relevant.

7.5 Etiska överväganden

Innan en undersökning påbörjas är det viktigt att tänka över vilka forskningsetiska överväganden som måste göras för att via hänsyn samt skydda individers integritet. Vetenskapsrådet har delat upp individkravet i fyra bitar, information-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att man måste informera alla medverkande om forskningens syfte, deltagandet är frivilligt, alla har rätt att avbryta sin medverkan samt att alla ska informeras om hur materialet som samlas in kommer att redovisas. Samtyckeskravet innebär att individen själv får bestämma om den vill delta, deltagandet på allas egna villkor samt att alla har rätt att avbryta utan motivering eller påföljder. Konfidentialitetskravet handlar om individens anonymitet, det ska visas hänsyn till deltagarnas anonymitet, deltagarnas identiteter skall inte framgå eller redovisas i studien. Nyttjandekravet innebär att all information endast ska användas för forskningens ändamål och ingenting annat, informationen får inte användas till något icke vetenskapligt syfte Dessa fyra krav måste alla som ska göra en studie gå efter (Björkdahl Ordell, 2007, s. 26; Stukát, 2011, s. 138).

Det är som sagt viktigt att man intar ett forskningsetiskt förhållningssätt under hela arbetets gång. I dagens samhälle har forskningen en viktig position och det ställs stora förväntningar på den. Forskarna har ett ansvar för alla medverkande i forskningen och för alla dem som påverkas av forskningsresultaten. Det förväntas att forskarna gör sitt bästa för att forskningen ska bli av högsta kvalitet och att de etiska principerna följs. Dessa riktlinjer ska jag förhålla mig till under arbetets gång (Vetenskapsrådet, 2017, s. 8):

- 1) Du ska tala sanning om din forskning.
- 2) Du ska medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för dina studier.

- 3) Du ska öppet redovisa metoder och resultat.
- 4) Du ska öppet redovisa kommersiella intressen och andra bindningar.
- 5) Du ska inte stjäla forskningsresultat från andra.
- 6) Du ska hålla god ordning i din forskning, bland annat genom dokumentation och arkivering.
- 7) Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö.
- 8) Du ska vara rättvis i din bedömning av andras forskning.

8. Referenslista

Bassette, L., & Taber-Doughty, T. (2016) *Analysis of an Animal-Assisted Reading Intervention for Young Adolescents with Emotional/Behavioral Disabilities*. Hämtad: 2018-11-27
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19404476.2016.1138728#aHR0cHM6Ly93d3cu dGFuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8xOTQwNDQ3Ni4yMDE2LjE xMzg3Mjg/bmVIZEFjY2Vzcz10cnVlQEBAMA==>

Björkdahl Ordell, S. (2007) Etik. Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Bradley, J. (2013) *An Investigation of the Effects of a Facility Dog on Student Learning and the Learning Environment*. Hämtad: 2018-11-27

<https://search-proquest-com.www.bibproxy.du.se/docview/1317660895?pq-origsite=summon>

Chambers, A. (2014). *Böcker inom och omkring oss*. Stockholm: Gilla böcker

Ehriander, H. (2016). *Bokhunden: och en och annan läshund*. Lund: BTJ

Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2014). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber

Franicis, A. (2009) *Thursdays with MacGyver*. Hämtad: 2018-11-28

https://literacyandanimaltherapy.weebly.com/uploads/3/0/8/1/30815075/thursdays_with_macgyver.pdf

Fredriksson, U. & Taube, K. (2012). *Läsning, läsvanor och läsundersökningar*. Lund: Studentlitteratur

Hjörne, E. & Säljö, R. (2012). *Att platsa i en skola för alla: elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur

Håkansson, M., P. Karlsson, C., Sallander, M. & Henriksson, G. (2008) *Husdjur och folkhälsa - En forskningsöversikt om betydelsen av sällskapsdjuren och lantbrukets djur för människors hälsa*. Hämtad: 2018-11-21

<http://www.vardhundskolan.se/Filer/Hakansson%20Husdjur%20och%20folkhalso.pdf>

Kihlström, S. (2007) Intervju som redskap. Dimenäs, J. *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.

Kihlström, S. (2007) Observation som redskap. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm

Kropp, J., Shupp, M. (2017). *Review of the Research: Are Therapy Dogs in Classrooms Beneficial?* Hämtad: 2018-11-27

<http://forumonpublicpolicy.com/wp-content/uploads/2018/02/Final-Draft-Kropp-and-Shupp.pdf>

Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Stockholm: Natur & kultur

Larsen, A. K. (2009). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerup Utbildning AB

Linder, D., Mueller, M., Gibbs, D., Alper, J. & Freeman, L. (2017) *Effects of an Animal-Assisted Intervention on Reading Skills and Attitudes in Second Grade Students*. Hämtad: 2018-11-27

<https://link-springer-com.www.bibproxy.du.se/article/10.1007%2Fs10643-017-0862-x>

Lindqvist, G. & Rodell, A. (2015). *Stöd och anpassningar. Att organisera särskilda insatser*. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Manimalsrapporten. (2009). Hämtad: 2018-11-28

Nilholm, C. (2018) Hämtad: 2018-11-22

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/negativ-sjalvbild-blir-ett-hinder-for-ungas-lasframgang>

Reichenberg, M. (2014). *Vägar till läsförståelse: texten, läsaren, samtalet*. Stockholm: Natur & kultur

Rienecker, L. & Stray Jørgensen, P. (2018). *Att skriva en bra uppsats*. Stockholm: Liber

Skolinspektionen (2014) *Kunskapsöversikt - Kvalitetsgranskning av ämnet svenska i årskurs 4-6*. Hämtad: 2018-11-19

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/01-inspektion/kvalitetsgranskning/svenska-2015/kunskapsoversikt-svenska-2015.pdf>

Skolinspektionen (2016) *Skolans arbete med extra anpassningar – kvalitetsgranskningsrapport*. Hämtad: 2018.11.23

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/extra-anpassningar/skolans-arbete-med-extra-anpassningar.pdf>

Skollagen (2010:800) Hämtad: 2018-12-19

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverket (2012) Hämtad: 2018-11-22

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3126.pdf?k=3126

Skolverket (2014) *Allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Hämtad: 2018.11.20

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=3299>

Skolverket (2017). *Kommentarmaterial till kursplanen i svenska (reviderad 2017) [Elektronisk resurs]*. (2017).

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55

935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3808.pdf?k=3808 Stockholm: Skolverket
(Hämtad: 2018-12-14)

Skolverket (2018) *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018*. Stockholm: Skolverket.

Stensson, B. (2006). *Mellan raderna. Strategier för en tolkande läsundervisning*. Göteborg: Daidalos AB.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Säljö, R. (2010). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts.

Säljö, R. (2016). *Lärande. En introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerups.

Taube, K. (2007). *Läsinlärning och självförtroende: psykologiska teorier, empiriska undersökningar och pedagogiska konsekvenser*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Treat, W. (2013) *Animal-Assisted Literacy Instruction for Students With Identified Learning Disabilities: Examining the Effects of Incorporating a Therapy Dog into Guided Oral Reading Sessions*. Hämtad: 2018-11-27
<https://search-proquest-com.www.bibproxy.du.se/docview/1461459605?pq-origsite=summon>

Uvnäs Moberg, K. (2009). *Närhetens hormon: oxytocinets roll i relationer*. Stockholm: Natur & Kultur

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Hämtad: 2018-12-25
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wengelin, Å. & Nilholm, C. (2013). *Att ha eller sakna verktyg: om möjligheter och svårigheter att läsa och skriva*. Lund: Studentlitteratur

Westlund, Barbro (2012). *Att undervisa i läsförståelse: lässtrategier och studieteknik*. Stockholm: Natur & kultur

Zents, C., Fisk, A. & Lauback, C. (2016). *Paws for Intervention: Perceptions About the Use of Dogs in Schools*. Hämtad: 2018-11-27
<https://www-tandfonline-com.www.bibproxy.du.se/doi/abs/10.1080/15401383.2016.1189371#aHR0cHM6Ly93d3ctdGFuZGZvbmxpbmUtY29tLnd3dy5iaWJwcm94eS5kdS5zZS9kb2kvcGRmLzEwLjEwODAvMTU0MDEzODMuMjAxNi4xMTg5MzcwP25lZWRYBY2Nlc3M9dHJlZUBAQDA=>

